Badische Landesbibliothek Karlsruhe

Digitale Sammlung der Badischen Landesbibliothek Karlsruhe

(Discipulus) - Cod. St. Blasien 96

Herolt, Johannes

[Südwestdeutschland], [um 1450]

Exempla zu den Sermones communes, die drei letzten fehlend. "Nota exemplum quomodo beata virgo Maria invat hominem in vita ..."

urn:nbn:de:bsz:31-53528

Visual Library

Et tua ipsius animam pertransibit
gladius doloris. Et ideo mar-
tirium fuit tam consummatum et
consummatum in tota sexta feria
et sabbato sequenti. Sexta autem
feria dedicata est martirio filii
et ideo sequens sabbatum dedicari
debuit martirio matris sue.
Secunda ratio quia sicut in die sabbati
deus requievit ab omni opere suo
Sic in corpore intrans marie uterum
requievit et venit deus in ventre
et mente. In nullo enim alio sancto
spiritus sanctus requievit plene sicut
nisi in corpore et virgine maria
quia in aliis sanctis fuit aliquid
repugnans saltem peccatum veniale.
In corpore autem et virgine maria
nil repugnans invenit et ideo
perfecte ibi requievit. Tercia
ratio quia deus die sabbati bene-
dixit sic beata virgo fuit ab
omnibus benedicta. Nam pater elegit
eam in filiam et filius in matrem
spiritus sanctus in sponsam. Et ab angelo
est benedicta qui eam salutavit
et a toto mundo qui eam laudat
et veneratur. Quarta ratio quia
sabbatum est medium inter diem
gaudiosum scilicet diem dominicam
et penosam scilicet sextam feriam.
Sic ipsa est mediatrix inter deum
et hominem. Quinta ratio quia in die
sabbati tota fides periit et in-

sola virgine remansit. Ideo merito
hec dies sibi dedicata fuit.

Nota exemplum quod beata virgo
maria iuvat hominem in vita
et legitur quod quidam iuvenis qui cum pre-
morientis militis divicias dimi-
serat qui tamen studebat torna-
mentis et vanitatibus sic quod nichil
in vestibus et equis ut omnia sua
bona effudisset et autem milia
uxorta se mortali infra vendidisset
et loco pignoris exposuisset.
Ille voluit recedere de terra sua
sed quidam villicus videns eum
tristem ait domine quare estis tristis
volens divicias fieri. Tunc dixit libenter
vellem si ad deum possem habere
divicias. Tunc dixit villicus sequimini me
et bene erit vobis et statim
dominus secutus est suum villicum
et duxit eum per quoddam nemus
in locum palustrem ubi cepit vil-
licus loqui cum dyabolo. Territus
dominus quesivit cum quo loqueretur.
Tunc dixit cum dyabolo. Et iuvenis
plus timuit. Et ait villicus
dyabolo. Adduxi vobis hominem no-
bilem supplicans ut eum antiquis
diviciis restituatis. Cui dyabolus
Si voluit vere esse devotus
dabo ei divicias et honores
super omnes cognatos et vicinos

suos Rndit ei villicus liber
erit uobis obsequiosus et fidel'
si habuit ista Cui dyab' oportet
eum abrenunctiare altissimo quod cum
Juuenis renuit dixit ei villicus
quid timetis proferre vnicam
vnam dictionem abrenunctiatis tandem
Juuenis inductus abnegauit
altissimo Adhuc opus imperfectum
est cum abrenunctiare debet matrem
altissimi Illa est n quam maxime
infert nobis dampnum quos enim
filius per iusticiam perdit mater
per misericordiam et indulgenciam reducit
Ad quod iuuenis multum expauit
et turbatus est supra modum
Rndit hoc nunquam faciam quare
magis villicus fecisti quod maius
est facere nunc minus quod minus est
abnegasti creatorem abnegare
nunc creaturam At ille nunquam
eam negabo et si deberem perpetue
mendicare Et sic imperfecto opere
redierunt in itinere venerunt
ad quandam ecclesiam semiclausam
in qua iuuenis exiliens de equo
intrauit equum committens villico
et ante ortum aurore prostrauit
se ante altare beate virginis
vbi fuerat ymago beate virginis
tenens filium in vlnis et cepit
eum rogare ex intimo corde
Erat autem super idem altare

ymago beate virginis marie
ihesum puerum in sinu habens
Et ecce miles ipsius perclarissime
stelle maris vere lucifer
orienti cepit in corde suo dicti
adolescentis tamen enim ei
dominus propter honorem matris
qua non negauit dignatus
est donare gratiam ut pre fletu
rugiret et pre planctu ecclesiam
clamoribus adimpleret Eadem
hora super venit miles supra
dictus qui bona sua vendidit
habebat et videns hostium
ecclesie apertum putans ibi diuina
celebrari solus intrauit Juue-
nem quem coram altare vidit fuit
sibi bene notum lacrimantem et
putans quod deflerent suam
paupertatem retro quandam columpnam
lateret se pressius rei euentum
expectans Cum ergo instanter
inuocaret beatam virginem Juuenis
et non audebat inuocare deum
altissimus quem negauit vtrumque
audiente beate virginis ymago
locuta est filio suo quem tene-
bat in vlnis inquid verba dulcissime
fili miserere huius peccatori puer
vero nichil michi respondit faciem
abera audit Cumque iterum
~~rogauit filium~~ rogaret filium
pro homine puer nichil dorsum auertit

dicens homo iste negauit me
q ei facia p9 hec v̄ba ymago
bte v̄gis surrexit puer ihm
sup altare posuit eiq p pedib9
pria se psternit et ait Rogo
fili ut pp me dimittas pctatu
ᷓpo infans matre erigens
Rndit illi Mater nūquā tibi
aliqd negare potui ecce ppt
te totū dimitto surgens q inicio
venit de capella tristis quid
de culpa sed hylaris de indulgēcia
Venit q p9 eū ppe dictus
miles latens et qui rem ignoraret
venit quere cur tā splendidos
oculos habet Rndit deuicto
est At ille dn̄e nō me latet
causa tristicie vre hec vnica
filia mea si vultis eā ducat
in vxorem oīa vra vobis ad
illa restituā Ad hoc inicio
letus rndit sic sup hoc dig-
nem plimū michi placet
Reuersus itaq miles ad vxore
sua rem ei porcione retulit
qui sit illa celebrat nupcie
Iuncti sublimone dotis oīa bo
sua restituit et puero p9-
modū oīb9 diebus uite sue
venerabat bte v̄gim et fi-
delit usq ad mortē ei serui-
uit q pcā meruit re-
missione pctorū Insuper et
consolacoes bonorū tpaliū etc.

Rotā aliud exēplū ut cognosceat
potius quo bta v̄go maria
subuenit hoi in morte Et q
nimis sabbatis diebus gliosa
virgo aqlibet hoie deuote
est honoranda etc.

Hom

Legitur in dyalogo cesarij qd
in viana ciuitate tridentine
silua est In q lat notatissim9
versabat at milites depdabat
et qui se defende voluerunt
et nō potuerunt occidebat
hic eū die quadā monachū
quēdā ordīs pdicatorū obuiā
haberet precans q p̄mia haberet
et portaret dicens in voluntate
sequaris me occidā te Qui
eū monachus sequeret et quereret
in via quis esset Rndit ille
ego sū latro famosus nomē
suū exprimens Qui ad monachū
dixit iā in tpis cinctū et
nō times piculū aīe tue
Rndit nō pl9 quā pecus et
tacuit monachus Sciens aut
ypoleitā illius ait mira res
si possē illū hoiem querere
magnū p̄stare deo obsequiū
dixit q ad latrone Dz licet
m̄ aliqd mit Rogo vos Rndit
illo licet monachus subiūgit
qlis extitit vita vra ap̄no
Rndit ille pessima quādo puer

eciam cum omnibus socijs meis con-
temdebam. Factus adolescens furti
operam dedi. Deinde iuvenis proficis-
cens latrocinia exercui in quibus
adeo profeci et capud et magister sum
omnium latronum huius provincie. Ad quod
monachus: Nunquid non times
penas eternas huiusmodi operibus
preparatas. Dicente illo de eterna
m nulla est questio quia perdita est.
Monachus vidit si quid posset
vobis monstrare viam salutis
velletis michi acquiescere an non.
Et latro consentit. Et ille:
Ieiunate una die in ebdomada
in honore sancte genitricis dei. Et nichil
eadem die ledatis et stratis pro-
certo quod graciam apud eius filium
obtinebitis. Audit latro hoc
revera faciam. Eciam foveo quia
eciam eo die nichil commisi ut nichil
depredabor nichil ledam. Elegit
quia diem sabbati michi ut ea mali
operans ymo plurimos de sociorum
manibus depredandos sive occi-
dendos ad honorem beate virginis
eripuit. Eodem tempore predonum
tantum ab hospitibus infestabat
satellites civitatis tamen hostes
die sabbati ita dictum latronem
reverentie propter sabbatum cum
certis ceperunt. Et cum esset
fortissimus non defendebat se.
Dum caperetur et non se defendebat

excusacione nec loqui voluit
interrogatus dum diceretur Latro
quia in civitate mox est captus
et patibulo adiudicatus et
nunc tamen ut credit beate virgo
super pulchritudinem corporis eius
iudices moti ad hoc quererent
ut promissa obitura (?) vivit
quod cum ille abnuit et dicit
non faciam melius est ut hic pena
mea luam quam in futuro videant
tamen. Sine tamen ut decolleris
Ito autem maior questio sit pena
dixisti accidat. Et illi: Vis
ut tibi vocetur sacerdos. Ut
non est necesse. Omnis enim eam
questio omnibus vobis peccata mea con-
fitebor. Cum tamen fecisset eum in tanta
gratia mihi se virginis homini fe-
cisse testabatur. Postea in Ieiunij
quod antequam dixerant sic
extra civitatem decollatus est
eodem loco sepultus. Nocte eadem
vigiles portarum et murorum cir-
cuius civitatis luminaria celitus
dimissa viderunt quibus eum
matrone eius corpus effodientes
et capud corpori adaptantes
inter se pretiose purpura super-
posita ... quatuor candelas
singulas ardentes in manibus
tenentes per quatuor partes feretri
tollentes deinde que dată (?)
erat omnium cum candela semper

adapta autem usque venerunt
corpus ibi deponentes. Cu-
stodes itaque ista videntes ti-
muerunt esse fantasma quibus
una illarum dicebat dicite episcopo
vestro ut capellanum meum autem
decollatum in tali loco curie
honorifice sepeliat omnes
audientes se neglexit et noluit
se maria esse. Mane vero cum
hec episcopo nunciata esset cum
clero et populo cum cereis processionaliter
deposuit corpus passu corpi
vnici videns comparauit tempo-
ra quod propter venerationem arti-
ficium accedebat admirans
relatis credidit honorem quod au-
ctore et honore maioris non
ut latronem sed sicut cristi
martirem in loco designato se-
pellierunt. Ab illo tempore usque
hodie vix aliquis adultus
recitat illa propria quam cum
exemplo die sabbati in honore
domine mee non ieiunet etc.

Nota aliud exemplum de beata
virgine maria in quo ostenditur
potentia quam subuenit peccatori-
bus quamuis post mortem confitetur. Fuit enim
in britannia iuuenis quidam nobilis
qui venationis studio totus deditus
fuit tamen beate virgini fuit deuotus
ita quod ei singulis diebus qui-
quagenas salutationes persoluit
qui infirmatus ad extrema ductus
est atque diu iacuisset mortuus
reuixit et multis assidentibus
ibi clamans dixit cito vocate
sacerdotem. Sacerdos ergo qui cora-
dibus assistebat dixit. Ergo fui
raptus ad tribunal cristi et
cum demones maiores accusarent
ac demonibus et serui deberet
contra me sententia procuratrix mea cristi
rogauit pro me filium suum ut
ad corpus redire liceat pro me
suscepturum quod et factum est.
Unum deputant est quod decimas
de bonis meis et agris sa-
cerdoti subtraxi. Secundum quod
pristos cum seruis meis reli-
giosis subtraxi. Tercium quod
segetes pauperum cum canibus
venaticis conculcando adhuc
restia abeo dampnum passi due-
runt. Cur debuisti domine pro
his dampnari cum uobis hec
puro corde dimiserint. Et ille
vera contritio non sufficit in
ad salutem quam dicere cum de
solucionem quia uos ad relaxandum
hec dixit. mittit dampna restitui
et sic decessit

Nota aliud exemplum de beata
virgine maria in quo ostenditur
potestas quam peccatores et mali
clerici conuertit et boni erant

Exem

pmita gliose virginis marie ios
Fuit quidem vir nobilis sed tyrannus
totus erga suos et erga alienos
Et omnes vindictam petiuerunt
adeo deo Et sic contigit infir
mari ad mortem Qui advocans
epm loci illius pure confessus
est a quo petiuit ut sibi sanitatem
impetraret adeo premisso tamen pa
uamento quod decetero nemini
lederet quo qualescumque amplius
intulisset omnes ledit ita ut non
solum ei sed etiam epo omnes ma
ledicerent / post hoc iterum infirmatus
est et oppressus igne sacro ut prius
ut omnia eius membra arderent ita
ut de vita desperauit vocauit
iterum epm promittens satisfactionem
denuo non fuit ut iterum
pro eo oraret ut sanus fieret ut
qui tenuit recedens ab ullis
et inquit autem mortem et clamat
et respexit celum et vidit in
cruce pendentem filium dei in cruce
et matrem piam sibi astantem et
orantem pro eo At ille ait mater
non possum facere Erat non tamen
crucifigit me et omnia ei auiterius
sacramentis Qui vides peior
ingemuit exclamans voce magna
O bone ihu per te tuisque petitionibus
meis misereri tamen tua per honorari
Renuncabat non ei subito ei honorem
bte marie virginis cuius sic clamat

audiuit vocem ihu dicentem mea
oratio Ecce me dedi eum tibi
et sanatus est quod postmodum vixit
pius omnibus restituit ablata et
confessus est claustrum deo seruiuit
et bte virgini marie usque ad finem
vite sue et vita in bono finiuit

Nota aliud exemplum de quodam rustico
qui decaptus fuisset in bta virgo maria
subuenisset Erat vir quidam secularis
rurali ope deditus et alijs mun
danis studijs occupatus Qui du
minus pijs actibus esset intentus
cum dum terra sua [illegible]arat
quantum potuit terra vicinis suis
surripiebat et metas suas
transgrediens agris suis aliorum furti
[?]ebat etc sic hic ad statum
dei genitricem mariam in mente habebat
et plerumque eam deuote salutabat
iste quomodo dicit cum esset defunctus que
veniunt eum eius confractos fuerit
et anima quam ad preferret pauca
hec scita ceperunt demones
qui proferre innumerabilia bona
atque ob hoc exultantes putarent
se vicisse unus intulit exam lis
quod ad deuotionem magnam solitus
erat salutare dei genitricem
mariam hoc audientes spiritus
maligni et immundi Relicta
hominis anima recesserunt confusi
abeant Dic quod anima illa accepta

abaduersarioꝝ ptate ꝑpetua
dampnacōez euasit Largienti
dn̄o ꝑmita sc̄e dei genitricis
marie v̄gīs et ꝓmod omībꝫ
quibꝫ dampna intulit auferendo
bona eoꝝ plene satisfecit
et oīa iniusta restituit et
ꝑea vita ibono finiuit etc

Incipit modus legendi in
isto libro sicut sequitur etc
Indec̄e. di. 28. Nullus epūs
i. ideo est distinccōe 28 capitulo
Nullus epūs
Indec̄ 2x q. 4. Cū caput
i. ideo est cā. 2x. q. 4ta. cālo
Cum caput
Indec̄ de pe. di. 2. C. ꝑo.
primiss. i. ideo est de pena di.
21. ꝑagrapho ꝑpimiss
Indec̄ de cō. sc̄. di. x. ꝑbap
i. ideo est de ꝯsecracōe de x. ꝑbap
Tho. 2a 2e q. 32. i. scūs thōs
de aquino scda 2e quo 32.
Tho. x. di. 2x. i. scūs thōs de
aquino sup quarto lio snaꝝ di. 2x
Bona ven. sup. x. di. 14. i. Bona
ventura sc̄ lio xto snaꝝ di. 14
Ray. i. Raymundus
Host. i. hostiensis
Innoc. i. innocencius
Aug. lio. 4. ꝯfess. i. augustinus
quarto libro ꝯfessionum

Aug. de ciui. te. dei. i. de ciuitate dei
Ysid. de summo bono. i. ysi. de sūo bono
Ysi. ethy. i. ysidorus ethymologiaꝝ
Greg. i moralibꝫ. i. gregorius
libro moralium
Gg. iregis. i. gg. iregistro
Greg. sup ezech. i. sup ezechiele
Greg. iomelia. i. iomelia
Ans. i. anshelmus
Cass. i. Cassiodorus
Ambo sc̄ luca. i. amb. sup luca
Amb. de offi. i. lio de officijs
Sen. i. Seneca
Hemic. deff. i. de firmacia
Wil. lud. i. wilhelmus lugdun
Vi. pa. i. in vitas pr̄m
Indal. cesa. i. cesariꝰ idyalogo
Aristo. lio. de re. pri. i. ay. lio
de regimine principu
Aristo. poli. i. politicoꝝ
Ay. ethi. i. ethicoꝝ
Ay. phi. i. phisicorū q2 G
pri. i. generator sex principioꝝ

Incipit tabula scdm ordine
alphabeti sup sermones
Abstinencia fugare in
diuicijs et idelicijs
est spūale martiriū 13 C
Abstinencia ꝑpa lignit et iduauit
eremus ab origine suo usqꝫ ad
exitū vite sue vixit 14 o R